

Identifikace pamětníka:

- žena 61 let
- matka dělnice, otec hajný
- vyučení – dělnice (obuvnice), nyní důchodkyně
- místo narození, předchozí bydliště – Česká Kamenice
- nynější bydliště – Janov u Litomyšle

Co si představíš pod samotným pojmem komunismus, co se ti vybaví?

Určitě hlavní myšlenka komunismu - rovnoprávnost mezi lidmi, společnost bez viditelných životních rozdílů.

Jak se tvá rodina stavěla k režimu a jak se naopak režim stavěl k ní?

Je to těžké. Většina lidí si na tu dobu stěžuje, já vlastně ani tak radikálně nemám na co. Tatínek umřel, když mi byly 4 roky a maminka zůstala se mnou a mojí starší sestrou na všechno sama. Hlavní pro ni bylo, že měla práci. Vždycky nám říkala: „Budte rádi, že je to takhle, jak to je a že je práce. Nemusíme stát před bránou a čekat jestli si nás na práci vyberou.“ Na základní životní potřeby peníze vždy byly. Všichni jsme dostali možnost vzdělání. Každý měl také možnost vyučit se nějakému řemeslu a rodiče za to nic neplatili.

Řešili jste doma politické záležitosti a říkali potají věci, které se na veřejnosti říkat nemohli?

U nás se politika skoro vůbec neřešila. Pro nás bylo hlavní, že jsme byli celkem spokojeni a víc se to neřešilo. A pokud se jedná o věci, které se nesměly říkat na veřejnosti, to šlo úplně mimo mě. Říkala jsem si, co jsem chtěla a vůbec mi nedocházelo, že bych za to měla být nějak potrestána ani jsem se necítila nijak persekuována. A jestliže se nám něco nelíbilo v práci, většinou se to řešilo přes odbory a obecně si nikdo neuvědomoval, že by zaměstnání mohl za obyčejné slovo ztratit, ba naopak lidi pracovat museli.

Opravdu všichni měli práci?

Dá se říct, že ano. A ten, kdo nepracoval, byl samozřejmě trestán jako příživník. Platy většinou nebyly nijak obzvlášť rozdílné. Já osobně vybírala známky na ROH, což bylo revoluční odborové hnutí, které zajišťovalo výhodnější dovolené, ozdravné pobyty, kulturu apod. Příspěvek na odbory činil 1 Kč na každou stokorunu, takže když měl někdo plat 1500 Kč, odevzdal 15 Kč. V té době se hodně říkalo, že spíše postižení lidé byli na okraji té pracující společnosti, odsunuti a většinou bez práce, ale já se setkala i se spousty zaměstnaných postižených lidí, kdy například slepý člověk pracoval jako telefonista a někdy i jako třeba vrátný ve fabrice.

Jak na tebe zpočátku působil příchod vojsk Varšavské smlouvy?

Když v srpnu přišli vojáci, v té době jsem chodila s mým současným manželem a ten byl zrovna na vojně. Museli opustit kasárny a než se situace vyřešila, žili v lese pod stany. V jejich kasárnách se ubytovali Sověti.

Nikdo vůbec netušil, co se děje, všichni měli strach, že bude válka. Starší lidé, kteří zažili druhou světovou válku, okamžitě začali zkupovat potraviny a dělali zásoby.

Setkávala ses často s podpultovým zbožím?

Ano, také mi prodavačky mnoho věcí schovávaly, byly to hlavně potraviny, protože jsem jezdila dlouho z práce a nic by na mě už nezbylo. Na Vánoce to byly například pomeranče, mandle, banány, mandarinky, kokos nebo kakao, což bylo v tu dobu nedostatkové zboží.

Byla jsi v době socialismu v zahraničí?

Přes ROH jsem se dostala autobusem do Maďarska a později i letecky do SSSR. V té době se totiž nejezdilo na západ. V SSSR jsem strávila dokonce 17 dní.

Odebírali jste Rudé právo? Dalo se vůbec něco takového číst?

Rudé právo jsme neodebírali, četli jsme noviny Svobodné slovo.

A co rádio? Poslouchali jste Svobodnou Evropu?

My jsme poslouchali hlavně rádio Luxemburg, hráli tam totiž pěkné písničky, na které se dobře tancovalo.

Když už jsme u toho tancování a kultury, chodili jste třeba na vesnické tanečnické či do kina?

Chodívali jsme na tzv. „čaje“, což je dneska něco jako diskotéka, akorát bez alkoholu. Tam jsme se vždycky pořádně vytancovali. Jinak do kina jsme také chodili, v tu dobu hlavně letěly filmy jako Dáma na kolejích, Dědeček Kylián a já, Bílá paní, Zlatá reneta, Ostře sledované vlaky či Smrt za oponou. Později jsme často jezdili do divadla a na výstavní trhy do Brna, Liberce nebo do Českých Budějovic, což zařizovalo právě ROH.

Co jsi dělala ve volném čase?

Ve volném čase? Starala se o domácnost. Tolik času totiž na zábavu na vesnici nebylo, člověk měl své hospodářství a to bylo hned po zaměstnání jeho prioritou. Ale když se nějaký ten čas našel, tak se například chodilo hrát volejbal, vybíjenou, stejně jako fandit našim fotbalistům a v zimní sezóně hokejistům. Také jsme se scházeli na akcích „ZET“, kdy zadarmo lidé pomáhali s výstavbou určitých objektů, např. prodejny Jednoty a tímto způsobem se u nás vystavělo i fotbalové hřiště. V akcích „ZET“ se též ukřídela vesnice a lidé se při této činnosti velice bavili.

Ženy chodily cvičit do tělocvičny a nacvičovaly i na Spartakiádu. Musím říct, že je to bavilo a byly hrdé na to, že se dostaly až na Strahov. To jsou věci, na které se neustále vzpomíná.

Cvičila jsi také na Spartakiádu?

Ano, trénovali jsme na učilišti a strašně nás to bavilo, ale to se nebralo tolik vážně, protože nám bylo jasné, že do krajského kola stejně nepostoupíme. Za ženy z vesnice jsem ale necvičila.

Kdo byl tvým nejoblíbenějším zpěvákem?

Tak samozřejmě legendy jako je Gott nebo Matuška, ale poslouchala jsem i Laufra nebo Pavla Nováka. A také si pamatuju, že jsem neměla ráda pana Suchého.

Tento rozhovor jsem vypracovala se svou babičkou. Dozvěděla jsem se, že i když to v té době lidé neměli vůbec lehké, pár pozitiv určitě měla. Bylo všeho málo, stály se fronty, konaly se politické procesy, nesmělo se hodně věcí říkat na veřejnosti. Na druhou stranu si ale lidé aspoň tolik nezáviděli, všeho si nesmírně vážili, dokázali mít radost z obyčejných věcí a jen málo stačilo k tomu, aby byli spokojení.

Když v roce 1968 přišla vojska Varšavské smlouvy, bylo babičce 18 let a mladí lidé v jejím věku se spíše chtěli bavit, a proto je politika víceméně nezajímala. V roce 1974 se se svým manželem (dědečkem) rozhodli stavět, ale museli asi rok čekat na povolení. Babička tvrdí, že koupit v této době parcelu a postavit dům nebyl vůbec problém. Na dům dostali nenávratnou půjčku od fabriky, kde se musel dědeček zavázat, že tam bude 10 let pracovat a také příspěvek od státu určený na výstavbu v pohraničí. Dále si vzali půjčku od banky, kterou do 25 let splatili. Půjčku spláceli bez větších problémů právě proto, že měli zajištěnou práci a tím i výdělek.

Sice to bylo období totality a strachu, ale podle všeho to nebylo zase tak hrozné, hlavně že člověku stačilo to, co měl. Víc většinou nepotřeboval, což se o dnešní době říci nedá.

povodeň v Litomyšli roku 1984

17. KVĚTNA, byl pro Litomyšl hroznivý. Takový tu ani pamětníci nezažili. Kolem 17. hodiny se přihnala průtrž mračen. Během necelé hodiny spadlo asi 44 milimetrů srážek. Náměstí se skrylo až pod 160centimetrovou hladinou, děti z mateřské školy použily k úniku oken. Okny se hrnul příval vody i do hotelu Slunce a do obchodů. Jen v prodejně Elektro dosáhly škody dvou miliónů korun, další na objektech bytech, zařízeních dosahují téměř pětinasobku. Proto zde vzniklo i mimořádné pracoviště České státní pojišťovny.

Už od prvních okamžiků pomáhali při odstraňování nebo předcházení škod občané města. Vyklízeli nánosy bahna, slámu, dříví, uvolňovali kanály i průtok říčky Loučné. Na pomoc přijeli požárníci i z okolí, ze Svitav a z Poličky. Podniky, mimo jiné i z Vysokého Mýta, pomáhaly čisticími mechanismy. Jen proto už v sobotu o 14. hodině mohla Gottwaldovým náměstím projíždět opět první vozidla.

vesnické hokejové družstvo

vesnické fotbalové mužstvo

akce „ZET“ (stavba fotbalového hřiště)

třídní fotografie z 50. let

